

تاریخ امیران سوران

داماد (حسین حزنی) مکرسانی

ترجمه

رضا خیری مطلق

مرکز اسناد و خدمات پژوهشی

وزارت امور خارجه

تهران - بهار ۱۳۸۴

فهرست نویسی پیش از انتشار

حزنی مکریانی، حسین ۱۲۵۷-۱۳۲۶ -

تاریخ امیران سوران / داماد (حسین حزنی) مکریانی؛ ترجمه رضا خیری مطلق؛
[به سفارش] مرکز اسناد و خدمات پژوهشی وزارت امور خارجه - تهران؛ وزارت
امور خارجه، مرکز چاپ و انتشارات، ۱۳۸۴.

سبزه، ۱۲۰ ص.

ISBN 964-361-277-5:

بها: ۱۴۰۰۰ ریال

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا (فهرست نویسی پیش از انتشار)
نمایه.

۱. سوران - تاریخ. ۲. سوران - سرگذشتنامه. الف. خیری مطلق، رضا، ۱۳۳۲، ۷ -
مترجم. ب. ایوان. وزارت امور خارجه. مرکز اسناد و خدمات پژوهشی. ج. ایران.
وزارت امور خارجه. مرکز چاپ و انتشارات. د. عنوان.

۹۵۵/۹۸۱۶

۴ ح ۹ س / ۷۲ DSR

۴۷۰۳-۸۴ م

کتابخانه ملی ایران

تاریخ امیران سوران

داماد (حسین حزنی) مکریانی

ترجمه رضا خیری مطلق

چاپ اول: بهار ۱۳۸۴

شمارگان: ۵۰۰ جلد

ویراستاران: محمد صدیق اسلامیان، مهدی کریمی

طرح روی جلد: شهرزاد تهرانی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی:

مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه

دفتر مرکزی: مینی سیتی، میدان شهید محلاتی، خیابان نخل، خیابان وزارت امور خارجه

تلفن: ۷-۲۴۵۸۶۰۴، دورنگار: ۳-۲۴۵۸۶۰۳

فروشگاه شماره ۲: تهران، خیابان شهید باهنر، خیابان شهید آقایی

صندوق پستی ۴۷۴۶/۱۹۳۹۵، تلفن: ۲۸۰۲۶۶۲

فروشگاه شماره ۳: تهران، انتهای خیابان شهید باهنر، میدان شهید باهنر، تلفن: ۷۱-۲۲۹۲۲۷۰

فهرست

فهرست وقایع و امیران سوران	هفت
پیشگفتار ناشر	یازده
پیشگفتار نویسنده	سیزده

فصل یکم - امیران سوران از کلوس تا میرعلی بیگ	۱
شاه علی بیگ پسر کلوس	۳
میر عیسی پسر شاه علی بیگ	۳
پیربداغ پسر شاه علی بیگ	۳
میر سیف الدین پسر پیربداغ	۴
میر حسین پسر پیربداغ	۴
میر سیدی پسر شاه علی بیگ	۴
میر سیف الدین پسر میر حسین پیربداغ	۵
قلی بیگ پسر سلیمان بیگ پسر میر سیدی بیگ	۷
میربداغ پسر قلی بیگ	۸
سلیمان بیگ پسر قلی بیگ	۸
علی بیگ پسر سلیمان بیگ	۱۰

فصل دوم - از مصطفی بیگ تا میر محمد بزرگ ۱۲۲۹-۱۳۲۰ ق	۱۱
میراوغز پسر علی بیگ پسر سلیمان بیگ پسر شاه قلی بیگ	۱۴
احمد پسر میراوغز	۱۴
مصطفی بیگ پسر اوغز بیگ	۱۶

مصطفی بیگ و جنگ بابان ۱۸

فصل سوم - میر محمد امیر منصور پسر مصطفی بیگ؛ ۱۲۵۴-۱۲۲۹ق.	۲۳
کشتن عبدالله آقای خزینه دار.....	۲۶
حملة امیر به عموهای خود در سال ۱۲۳۰ق.....	۲۷
رفتن امیر و لشکرکشی به برادوست و لیتان در سال ۱۲۳۱ق.....	۳۱
عمران و آبادی.....	۳۸
ناامیدی و دسیسه.....	۶۴

فصل چهارم - امیر احمد پسر مصطفی بیگ.....	۶۹
سلیمان بیگ پسر مصطفی بیگ.....	۷۲
حکومت جمهوری.....	۷۳
رسول پاشا پسر مصطفی بیگ.....	۷۴

فصل پنجم - بخشداران (قائم مقامان) ترک رواندز ۸۹

فصل ششم - حکومت معاون حاکم سیاسی انگلیس در رواندز.....	۹۱
شیخ مَرّ و شیخ عبیدالله سورچی.....	۹۴
سید طه افندی.....	۹۵

مناسبت‌های تاریخی و پیوست.....	۹۹
رواندز.....	۱۰۰
سرشماری کنونی و پیشین رواندز.....	۱۰۰
فرمانداران استان اربیل.....	۱۰۱
کتابنامه.....	۱۰۳
نمایه.....	۱۰۵

فهرست وقایع و امیران سوران

کلوس

شاه علی بیگ کوری و میر عیسی پسر شاه علی بیگ
پیر بداغ پسر شاه علی بیگ و میر سیف الدین پسر پیر بداغ
میر حسین پسر پیر بداغ
میر سیدی پسر شاه علی بیگ

میر سیف الدین پسر میر حسین پسر پیر بداغ
قلی بیگ پسر سلیمان بیگ پسر میر رشید بیگ
میر بداغ و سلیمان بیگ پسرهای میر رشید بیگ
علی بیگ پسر سلیمان بیگ

مصطفی بیگ از سال ۱۰۳۲ تا ۱۲۲۹ هجری
میراوغز پسر علی بیگ پسر سلیمان بیگ پسر شاه قلی بیگ
احمد پسر اوغز

احمد بیگ و اوغز بیگ

مصطفی بیگ و جنگ بابان

میر محمد (امیر منصور) پسر مصطفی بیگ از سال ۱۲۲۹ تا ۱۲۵۴
کشتن عبدالله آقای خزانه دار

رفتن میر محمد به سوی عموهایش در سال ۱۲۳۰

امیر و لشکر کشی او به برادوست و لیتان در سال ۱۲۳۱ در رواندز

عکس سه توپ که در زمان امیر ریخته گری شده است

طپانچه و فشنگی که در آن زمان ساخته شده است

امیر بزرگ شهر اربیل را به تصرف در آورد

امیر بزرگ که پردی را گرفت و در آنجا قلعه‌ای برپاساخت
 امیر بزرگ در ۱۲۴۳ شهر کویه را به تصرف در آورد
 امیر بزرگ در ۱۲۴۴ اقدام به ساختن توپ کرد
 امیر در ۱۲۴۷ با ارتش خود به داسنیان حمله برد
 امیر آکره (عقره) را به تصرف در آورد
 امیر بزرگ جزیره و ماردین و نصیبین را نیز به تصرف در آورد
 امیر بزرگ آمیدی را به تصرف در آورد
 کشتن علی بیگ داسنی
 امیر بزرگ آکره (عقره) را نیز به تصرف در آورد
 امیر بزرگ لاجان (لاهیجان) را به تصرف در آورد
 به وجود آمدن ریشه‌های دوستی بین میر محمد پاشا و محمدشاه قاجار
 حمله همه جانبه صدراعظم عثمانی به امیر
 ملاختی و فتوای ناروای او
 به شهادت رسیدن امیر در استانبول هنگامی که به سوی کردستان برمی‌گشت
 میراحمد پسر مصطفی بیگ
 سلیمان بیگ پسر مصطفی بیگ
 حکومت جمهوری
 پادشاهی رسول پاشا، پسر مصطفی بیگ
 رفتن رسول پاشا به شهر اشنویه
 ترکها روز جمعه سال ۱۲۷۲ به شهر رواندز رسیدند
 عکس رسول پاشا
 عکس احسان بیگ و رشید بیگ پسران رسول پاشا
 عکس عبدالله مخلص بیگ
 عکس یحیی بیگ
 فرمانداران و قائم مقامان ترک پس از امیران سوران
 سیدطه افندی
 روسها رواندز را به تصرف درآوردند
 رواندز به چنگ انگلیس افتاد
 سیدطه افندی نهری قائم مقام رواندز شد
 مطالبی که اخیراً به دست آمده‌اند برای اینکه فراموش نشوند یادداشت شد.

روزهای تاریخی و لازم
رواندز پس از سرنگونی امارت سوران
فرمانداران ناحیه اربیل

www.ketab.ir

پیشگفتار ناشر

لازم دانستم به خاطر مردم و میهنم تاریخ امیران سوران را که یادگار تاریخ‌نویس مشهور بزرگ و وزین داماد و برادرم "حسین حزن" مکررانی است و در سال ۱۹۳۵ در رواندز و در چاپخانه گیومکررانی چاپ و منتشر شد، از این نظر که در طول نزدیک به بیست سال نسخه‌های چاپ پیشین نادیده شده است و خواهان زیادی نیز دارد بار دیگر نیز به چاپ برسانم و از استاد محمد مولودی سپاسگزاری می‌نمایم که یک جلد از کتاب تاریخ امیران سوران را که قبلاً چاپ شده بود در اختیارم گذاشت.

هر چیزی که به چاپ دوباره می‌رسد لازم است در حد توان پخته‌تر و منسجم‌تر شود. از آن رو صفحات ۱۰۰ تا ۱۰۹ و از سطر ۷ به پایین صفحه ۱۲۱ و نیز صفحات ۱۲۲ تا ۱۲۴ را به انضمام چند قطعه عکس افزودم. متأسفانه اطلاعاتی را که در این اواخر به دست آورده‌ام در جای خاص خودشان قرار داده نشدند، چون هنگامی این اطلاعات به دستم افتادند که بیش از دوسوم چاپ دوم کتاب تاریخ امیران سوران آماده شده بود [به همین دلیل] امیدوارم مورد بخشش قرار گیرم.

در اواسط صفحه ۶۹ چاپ اول چند سطری افتاده است. تلاش کردم چاپ دوم این کاستیها را نداشته باشد.

این دومین بار است که برای چاپ تاریخ حکام سوران زحمت می‌کشیم. می‌دانید که یادداشت و هدیه و تحفه یحیی بیگ و لعلی خان مادر اسماعیل بیگ برای ما چه بود؟ این بود که انگلیسیها در سال ۱۹۴۷ داماد و برادرم را مسموم کردند و نیز خانه ما را در رواندز که برای خودمان و چاپخانه درست کرده بودیم و ۳۰۰۰ دینار هزینه [بنای] آن شده بود و از بهترین ساختمانهای رواندز به شمار می‌آمد به تصرف خود در آورده و با تهدید به قتل به قیمت ۱۰۰ دینار از دستم در آوردند.

گیومکررانی

پیشگفتار نویسنده

می‌خواستم تاریخ تفصیلی امیران سوران و رواندز را چاپ کنم و آن را با عکسهای زیادی از کوه و شهر و قلعه و پلها و آثار سوران زینت دهم، ولی هر قدر کوشیدم امکان نیافتم. مسایلی مانع شدند؛ به همین دلیل نتوانستم تاریخ تفصیلی این خانواده بزرگ کرد سوران را که در همه صفحات و سطور تاریخشان هزاران سرافرازی وجود دارد و شایان هر نوع سپاس و قدردانی است و در هیچ یک از صفحات آن لکه قابل انتقادی وجود ندارد و یکسره با آزادی و آرزوهای پاک و بدون دسیسه و نیرنگ حکومت کرده‌اند، ادامه دهم.

نتوانستم بخشی از سرگذشت این خاک مقدس و زیبا را بنویسم و [تنها] به این نامه کوتاه قناعت کردم. امیدوارم روزی فرارسد که بطور مفصل کتاب بزرگی به نام "رواندز" به چاپ برسد؛ چون قابل تقدیر است.

از دانشمندان و بزرگان کرد خواهش می‌کنم این نامه کوتاهم را با قلبی پاک قبول و از کاستیها و کمبودهای آن چشم پوشی نمایند و مرا مورد بخشش قرار دهند.

داماوا (حسین حزن) مکیانی